

Tako Athenaeos (IX. c. 63. pag. 400) piše, da so Panoni iz ječmena varili pijačo, katero so „*πῖνον*“ imenovali.

Tukaj vidimo pogrčeno obliko z znanim grškim suffiksom slovenske besede, s katero še Slovenci dandanašnji pijačo iz ječmena poznamljajo: pivo. *) Al tudi oblika pino je slovenska, iz korenike pi in suffiksom no, primeri: suk-no iz korenike suk.

Isti Athenaeos piše, da so Panoni iz bara, bera — „*ἀπὸ κερχρον*“ — varili pijačo, katero so imenovali: *παράβια*. Tukaj sopet vidimo, kako je Grk „vocem hybridam“ popačil. Ker so stari narodi to pijačo tudi po materii, iz ktere so jo varili, imenovali, tedaj tudi *παράβια* družega ne pomenja kakor: baravija, iz bara napravljeno pijačo. Tudi na pomen pariti, paravija, se sme misliti. Jul. Afrik. še omenja, da so Panoni tudi pivo imenovali: *κᾶμος* = kamos (zavoljo suffiksa primeri: modros), ali pa: kamoš. Tako so tudi po Prisku Soph. (in Eclogis hist. goth. pag. 42) Skyti imenovali iz ječmena napravljeno pijačo.

Pa že Stritter (II, 957—958), dalje Šafařík (Slav. Alterth. II, 90.) sta dokazala, da zgodovinarji Gotov in pa Byzantinci so dežele, v katerih so ruski Slovani stanovali, imenovali: Skythia. **) Toraj je beseda: kamos, kamoš ruskoslovenska, pa tudi srbsčina še ima: kom, komina, vinacea (Vuk, rječnik s. v.), primeri nizozemski: pri Kiliaenu: kammien = brauen, kammer, Brauer, kame, Braueri, starofranc. cambier, Brauer, gotovo od Slovanov izposojeno.

Ko je Atila v Panonijo pridrl, so domači prebivalci, kateri so ob proso živeli po Bizantincih — splošni živež starih Slovanov, — na njegov dvor prinašali: „*μέδος*“ — mēd *** in pa pijačo: *κᾶμος* (glej Prisk. Rhet. in Histor. graec. fragm. ed. Did. IV. pag. 83.) Ker mēd je slovenska beseda, ter tudi: kamos. Za koreniko bi postavil: kam, kom, srbski: komati, manu trudere slovenski: komolec, Ellbogen, toraj: kamos, kamoš, „das ausgepresste Getränk.“

(Konec prihodnjic.)

Zgodovinske stvari.

Stara kapelica pod Trebelnim.

Ker od več strani gré vprašanje o stari kapelici v trebelski fari, naj tudi jez „Novicam“ razložim, kar mi je o tisti znano. Z rajnkim g. Kobetom sva bila takrat sosed, ko je on o nji pisal. Njegova beseda me je spodbudila, da sem kapelico pregledal in za zgodovinske sporočila zrisal.

Prvo je treba razločiti kraj, da se o imenovanju kapelici prav govori. Trebelno je majhna vas na vrhu hribovja, eno uro od Mokronoga, in dve od Novega mesta; ondašnja cerkev sv. Križa se od leta 1803 šteje za farno. Pred tem časom je bila fara pri cerkvi sv. Petra za četrto ure nižje pod Trebelnim proti Mokronogu; nad to cerkvijo stoji stara spredaj omenjena

kapelica, in kaci 50 korakov niže so razvaline starega grada, ki se je velil gornji Mokronog, in še toliko dalje je stara farna hiša. Po takem se je fara kdaj velela gornjomokronoška ali tudi gorenska. Ta fara je zlo stara; farman Oton se bere v stari listini leta 1248; utegnili so jo ustanoviti gornjo-mokronoški gospodje, ki se mnogokrat berejo v starih listinah, na priliko že leta 1229. Sedanja cerkev sv. Petra je bolj novega zidanja, in je bila za farno pred časom zadosti prostorna; stara kapelica, ki stoji malo nad tisto, pa bi utegnila ravno izvirna farna cerkev biti, ko še ni bilo veliko ljudstva, in po takem je bila tudi sv. Petru posvečena. Saj se bere v stari listini leta 1331 farna cerkev sv. Petra na gornjem Mokronogu (Obernassenfuss), kjer sta avstrijska vojvoda Oton in Albert ustanovila obletnico.

Kar se tedaj tiče stare kapelice, kako stara bi utegnila biti po šegi zidanja? Meni se zdi, da ni čiste bizantinske oblike, ampak da verjetniše kaže romansko šego, in sicer na prestopu v gotično zidanje. V podobi je okrogla, za 3 sežnje v premeri, tudi obok je okrogel; enako je niša za altar polkroglina, in tri okna so s krogolino zvršene; vrata se ne morejo zadosti razločiti, ker so deloma razdžane. Pa med steno in obokom znotraj ni nobenega obrobka ali simsa; na oboku se kažejo navskriž preproge ali rebra po gotični šegi, in vhod v mrtvaško rako, ki je pod kapelico, je s trivoglino zvršen.

Po teh znamenjih bi jez to stavbo deval v 13. stoletje, ali k večjemu v 12. vek. In po takem bi bila veliko bolj nova od časa, ko sta živela sv. Ciril in Metod. Tudi ne vém, kako da bi bila ta sveta moža ravno čez gornji Mokronog hodila; zakaj ondašnja pot je zlo v strani, če bi kdo od štajarske meje hotel proti Primorju priti. Drugač ne, razun da bi bila slovenska aposteljna nalašč najbolj odložne poti iskala; ali pa, če je kdaj pot čez te kraje bolj navadna bila kakor zdaj, ker se vé, da grad v spodnjem Mokronogu je še sv. Hema imela v lasti.

Kar pa se tiče pravlice o prihodu sv. Metoda v ta kraj, vém tudi, kako s tisto stoji. Med narodom se je o trebelski fari poprej samo to govorilo, da so v staro kapelico še ajdje hodili; ljudstvo sploh vse, kar je starega, stavi v ajdovske čase. Ko je gosp. Kobe v ta kraj prišel, je začel misliti, v kakošen čas bi se ta pravlica zamogla primeriti; ker so nam nekdanj v šoli samo o sv. Cirilu in Metodu pripovedovali, in o sv. Mohorji in družih akvilejskih dušnih pastirjih molčali, tedaj se je uganjka tako rešila: Sv. Ciril in Metod sta v stari kapelici maševala. Od tod se je pravlica o sv. Cirilu in Metodu tudi dalje razširila; koliko pa da je gotovosti nad njo, iz povedanega vsak lahko sam sodi. Če bi bila gornjo-mokronoška kapelica res tako stara, bi se ravno tako lahko in bolj verjetno zamoglo reči, da je sv. Pavlin, akvilejski patrijarh ondi sveto opravilo imel; zakaj o njem se vé, da je Korotancem in bližnjim narodom sveto vero oznanoval.

Jez bi pač rad kaj več starih spominkov na Krajskem našel o cerkvah, pa doslej se še ni dalo. Na Štajarskem in Koroškem vedó dosti gotovega od starih far in cerkev iz 8. in 9. stoletja; na Krajskem pa je najprvi gotovi sled v starih listinah o staro-loški cerkvi iz leta 1074; cerkev sv. Petra v Ljubljani mora sicer veliko starja biti; kar se pa piše o cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani, da je stala že v 8. stoletju, je le pravlica. Teško se pogreša, da bl. de Rubeis, ki je spisal spominke akvilejske cerkve, ni mogel brati farnih imen v listini iz leta 879, in da se tudi zdaj ne vé, kje bi bila tista listina; drugač bi mogli saj za nekatere stare fare na Krajskem kaj več vedeti.

Hicinger.

*) Tudi stari Kelti so pijačo iz ječmena imenovali *κατ' ἐξοχην* — pivo „das Getränk“, in sicer: korma, kurmith, kurmen, primeri novokeltsko: coirmeach, potator (glej Dioscor. II. cap. 110. Athenaeos cap. 13.). Pis.

**) Pod imenom Skythi so pošli vsi stari rodovi v severu Evrope prebivavši (glej Strabon Georg I. Plini (Hist. nat. 4, 25) piše: „Skytharum nomen usquequoque transit in Sarmatas et Germanos.“ Trebellius Pollia (Claud. 612) imenuje celo Peukine in Gothe — Skythe. Pis.

*** Priskso piše, da so namesto vina uživali *μέδος*. Mēd pa v staroslovenščini ne pomenja samo iz strdi napravljene pijače, temoč tudi: sicera, *σιζερα*, Obstwein, in ker po citatih pri Dufresne-tu je *κᾶμος*, camum (Cael. Aurel III.) ednak z besedo: lora, Tresterwein, vinacea, ter srbsko: kom, kominares = *κᾶμος*, in *κᾶμος* = kom. Pis.